

فصل ۵

معدن

آمارگیری و انتشار مستمر آمار فعالیتهای مربوط به معادن از سال ۱۳۳۳ توسط وزارت صنایع و معادن وقت آغاز شد، این آمارها هر سال همزمان با انتشار «آمار فعالیتهای صنعتی»، ضمیمه نشریه مزبور به چاپ می رسید، ولی از سال ۱۳۳۹ آمارهای مزبور در نشریه ای مستقل تحت عنوان «آمار فعالیتهای معدنی ایران» منتشر گردید. اولین سرشماری از معادن کشور، در آذرماه سال ۱۳۴۲ توسط وزارت اقتصاد وقت انجام گرفت. از سال ۱۳۴۲ تا سال ۱۳۵۳، دفتر آمار وزارت اقتصاد با استفاده از آمارهای دفاتر معادن مناطق مختلف کشور، هر سال آماری از فعالیتهای معادن جمع آوری و منتشر می کرد. در سال ۱۳۵۳، دومین سرشماری از معادن متشکل کشور با همکاری مرکز آمار ایران و وزارت صنایع و معادن وقت انجام گرفت. از سال ۱۳۵۳ تا سال ۱۳۵۷، مرکز آمار ایران به طور سالانه بخشی از معادن را تحت عنوان معادن منتخب مورد آمارگیری قرار داد. از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۳، به دلیل عدم اجرای طرحهای آماری و نیز فراهم نبودن آمارهای ثبتی جامع، این بخش از فعالیتهای اقتصادی دچار خلاء آماری شد. در سالهای ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵، مرکز آمار ایران به آمارگیری از معادن تحت پوشش بخش عمومی اقدام کرد و در سال ۱۳۶۶، سومین سرشماری از معادن کشور را به مرحله اجرا درآورد. از سال ۱۳۶۷ تا ۱۳۷۹ به استثنای سال ۱۳۷۰، آمارگیری از معادن کشور به طور سالانه انجام پذیرفت.

آمارو اطلاعات ارائه شده در این فصل از نتایج آمارگیریها و سرشماریهای فوق و آمارهای گزارش شده توسط وزارت تعاون حاصل شده است. که شامل مشخصات و عملکرد اقتصادی معادن و مشخصات عمومی شرکتهای تعاونی معدنی می باشد.

تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این فصل به شرح زیر است:

معدن: مجموعه کانسار(ذخیره معدنی که بهره برداری از آن اقتصادی می باشد) و ماشین آلات و تسهیلاتی است که به منظور اکتشاف، تجهیز و بهره برداری و کانه آرایی از کانسار ایجاد شده است. کانه آرایی نیز به کلیه عملیات فیزیکی و شیمیایی که به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله از کانه و یا تفکیک کانه ها از یکدیگر صورت می گیرد اطلاق می شود.

معدن در حال بهره برداری: معدنی است که دارای مجوز بهره برداری از وزارت معادن و فلزات (برای معادن غیر از شن و ماسه) یا از شهرداریها و فرمانداریها (برای معادن شن و ماسه) می باشد و در سال آمارگیری، حداقل مدت ۳۰ روز به صورت پیوسته یا نا پیوسته مجموعه ای از عملیات استخراج (درپاره ای از موارد همراه با کانه آرایی) برای به دست آوردن کانه قابل فروش در آن انجام می شود.

مدیریت خصوصی: مدیریتی است که توسط افراد یا موسسات خصوصی اعمال می شود.

مدیریت عمومی: مدیریتی است که توسط وزارتخانه ها، سازمانهای دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، بانکها و شهرداریها اعمال میشود.

شاغلان: کلیه افرادی هستند که در داخل یا خارج معدن به صورت تمام وقت یا پاره وقت برای معدن کار می کنند. شاغلان از نظر وظیفه ای که بر عهده دارند به شاغلان خط تولید (ماهر و غیرماهر) و سایر شاغلان تفکیک می شوند.

شاغلان ماهر خط تولید: کارکنانی هستند که به اعتبار دانش فنی و تجربه ای که کسب کرده اند، توانایی انجام یک قسمت از کار فنی خط تولید را داشته باشند، مانند مهندسان، تکنیسینهای فنی، استادکاران سر کارگران، کارگران ماهر، تعمیرکاران و رانندگان.

شاغلان غیر ماهر خط تولید: کارکنانی هستند که شغل مورد تصدی آنان در خط تولید نیاز به تعلیم و کسب تجربه ندارد، مانند کارگران ساده، باربران، بارگیران.

سایر شاغلان: کارکنانی هستند که در معدن یا دفتر مرکزی به کار اداری، مالی و خدماتی اشتغال دارند و عموماً کارمند نامیده می شوند.

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران: عبارت است از مزد و حقوق و سایر پرداختها (پول، کالا و...) به مزد و حقوق بگیران.

- منظور از مزد و حقوق، مجموع پرداختیهای کارگاه به صورت پول و یا کالا تحت عنوان مزد و حقوق به مزد و حقوق بگیران است.

- سایر پرداختیها (پول، کالا و...) شامل پاداش، اضافه کار، هزینه خوراک و پوشاک، هزینه ایاب و ذهاب، حق اولاد، حق عائله مندی، حق مأموریت، بدی آب و هوا، سهم کار فرما از بیمه های اجتماعی، خواربار، بلیط اتوبوس و... به مزد و حقوق بگیران است.

تولید مواد معدنی: مجموع مواد معدنی حاصل از یک رشته فعالیت استخراج است که به اشکال گوناگون قابل عرضه به بازار می باشد. شایان ذکر است که در بعضی از رشته فعالیتها یا معادن، مواد معدنی به همان صورتی که از کانسار استخراج می شود عرضه می گردد در صورتی که در بعضی دیگر از رشته فعالیتها یا معادن مواد استخراج شده پس از انجام عملیات فیزیکی یا شیمیایی لازم به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله، تفکیک آنها و یا افزایش عیار ماده خام به بازار عرضه می شود. ضمناً در یک رشته فعالیت ممکن است چند ماده معدنی به دست آید مثلاً در رشته فعالیت "استخراج سنگ مس" سنگ مس، کنسانتره مس و کنسانتره مولیبدن حاصل می شود که مجموع آنها تولید رشته فعالیت مزبور محسوب می شود.

ارزش تولیدات: ارزش مواد معدنی استخراج شده و سایر تولیدات معدن به قیمت تولید کننده، یعنی قیمت فروش به مشتریان در محل معدن است.

سرمایه گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه ای): عبارت است از تغییرات ایجاد شده در ارزش اموال سرمایه ای (ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری و وسایل نقلیه، ساختمان و

زمین ، راه اختصاصی ، توسعه و اکتشاف و سایر) شامل ارزش خرید ، تحصیل یا ساخت اموال سرمایه ای جدید و هزینه تعمیرات اساسی اموال سرمایه ای موجود در معدن ، منهای ارزش فروش یا انتقال اموال سرمایه ای .

ارزش افزوده : عبارت است از ارزش دریافتیها (ستانده ها) منهای ارزش پرداختیها (داده ها) .

ارزش دریافتیها (ستانده ها) : عبارت است از ارزش تولیدات مواد معدنی ، سایر تولیدات ، ساخت و تعمیر اساسی اموال سرمایه ای توسط شاغلان و سایر دریافتیهای معدن که شامل دریافتی بابت کارهای کنتراتی ، تعمیرات جزیی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری ، تعمیرات جزیی ماشین آلات آزمایشگاه و ... می باشد .

ارزش پرداختیها (داده ها) : عبارت است از ارزش مواد و ابزار و وسایل کار کم دوام ، سوخت مصرف شده ، آب و برق خریداری شده و سایر پرداختیها که شامل پرداختی بابت کارهای کنتراتی ، تعمیرات جزیی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری ، تعمیرات جزئی ، ماشین آلات ، آزمایشگاه و ... می باشد .

شرکت تعاونی : رجوع کنید به فصل ۴ - کشاورزی ، جنگلداری و شیلات .

شرکت تعاونی معدنی : شرکت تعاونی است که در زمینه استخراج ، بهره برداری و فروش مواد استخراج شده از معادن فعالیت دارد .

سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد - ۱۳۹۰ _____ ۵- معدن

۵-۱- مشخصات عمومی معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران (هزار ریال)	تعداد شاغلان	تعداد معادن			سال و فعالیت
		مدیریت خصوصی	مدیریت عمومی	جمع	
۳۴۶۰۴۷	۲۹۷	۵۷	۸	۶۵۱۳۷۰
۸۸۶۹۷۱	۲۳۹	۴۸	۵	۵۳۱۳۷۵
۳۶۹۷۷۴۸	۳۷۴	۵۹	۵	۶۴۱۳۸۰
۵۲۹۷۹۵۰	۳۲۷	۴۳	۹	۵۲۱۳۸۲
۱۹۳۳۷۲۲	۱۳۶	۲۸	۲	۳۰۱۳۸۴
۲۳۰۸۳۰۲	۱۴۴	۳۲	۳	۳۵۱۳۸۵
۹۲۰۸۰۰۰	۲۱۳	۱۸	۹	۲۷۱۳۸۶(۱)
۵۷۸۶۰۰۰	۱۳۵	۲۹	۴	۳۳۱۳۸۷
۵۷۸۶۰۰۰	۱۳۵	۲۹	۴	۳۳۱۳۸۸
۳۷۱۵۴۰۰۰	۵۶۳	۴۸	۲۸	۷۶۱۳۸۹
...۱۳۹۰
+++	+++	+++	+++	+++استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی.....
...بوکسیت.....
+++	+++	+++	+++	+++استخراج سنگ ، شن و ماسه.....
...شن و ماسه.....
+++	+++	+++	+++	+++سنگ تزئینی.....
...سنگ لاشه.....
+++	+++	+++	+++	+++سنگ آهک.....
...سنگ گچ.....
+++	+++	+++	+++	+++استخراج مواد معدنی شیمیایی و.....
...سولفات استرونیسیم.....
+++	+++	+++	+++	+++استخراج نمک.....
...سایر فعالیتها.....

(۱)- مدیریت تعاونی با مدیریت عمومی منظور گردیده است.

مأخذ - مرکز آمار ایران .

۵- معدن _____ سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد - ۱۳۹۰

۲-۵- تعداد معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت

سال و شهرستان	جمع	استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی ...	بوکسیت	استخراج سنگ ، شن و ماسه و...	شن و ماسه	سنگ تزئینی
.....۱۳۷۰	۶۵
.....۱۳۷۵	۵۳	۱	۱	۵۰	۱۹	۱
..... ۱۳۸۰	۶۴	۱	۱	۶۲	۲۰	۳
..... ۱۳۸۱	۴۴	۱	۱	۴۲	۱۱	۳
..... ۱۳۸۲	۵۲	۱	۱	۵۰	۲۱	۲
.....۱۳۸۵	۳۵	۰	۰	۳۴	۰	۰
.....۱۳۸۶	۲۷	۰	۰	۲۶	۰	۰
.....۱۳۸۷	۳۳	۰	۱	۳۰	۰	۰
.....۱۳۸۸	۳۳	۰	۱	۳۰	۰	۰
.....۱۳۸۹	۷۶	۰	۱	۷۴	۴۷	۱
.....۱۳۹۰
..... بویراحمد	+++	+++	+++	+++	+++	+++
..... کهگیلویه
..... گچساران	+++	+++	+++	+++	+++	+++
..... دنا
..... بهمئی	+++	+++	+++	+++	+++	+++
..... باشت
..... چرام	+++	+++	+++	+++	+++	+++

سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد - ۱۳۹۰ _____ ۵- معدن

۲-۵- تعداد معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت (دنباله)

سال	سنگ لاشه	سنگ آهک	سنگ گچ	استخراج مواد معدنی شیمیایی و ...	سولفات استروسیم	استخراج نمک
.....۱۳۷۰
.....۱۳۷۵	۱۰	۰	۲۰	۰	۰	۲
..... ۱۳۸۰	۱۳	۲	۲۴	۱	۰	۱
..... ۱۳۸۱	۱۴	۲	۱۲	۰	۰	۱
..... ۱۳۸۲	۱۵	۴	۸	۰	۰	۱
.....۱۳۸۵	۱۸	۳	۱۳	۰	۰	۱
.....۱۳۸۶	۱۲	۴	۱۰	۰	۰	۱
.....۱۳۸۷	۱۸	۴	۸	۰	۱	۱
.....۱۳۸۸	۱۸	۴	۸	۰	۱	۱
.....۱۳۸۹	۱۶	۵	۵	۰	۰	۱
.....۱۳۹۰
..... بویراحمد	***	***	***	***	***	***
..... کهگیلویه
..... گچساران	***	***	***	***	***	***
..... دنا
..... بهمنی	***	***	***	***	***	***
..... باشت
..... چرام	***	***	***	***	***	***

مأخذ - مرکز آمار ایران .

۵- معدن _____ سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد - ۱۳۹۰

۳-۵- تعداد شاغلان معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت (نفر)

سایر کارکنان (اداری ، مالی ، خدماتی)	کارکنان خط تولید		جمع	سال و فعالیت
	ساده	ماهر		
۴۹	۱۹۴	۵۹	۳۰۲۱۳۷۰
۷۰	۱۰۱	۶۸	۲۳۹۱۳۷۵
۸۳	۱۷۱	۱۲۰	۳۷۴۱۳۸۰
۷۱	۱۲۰	۱۵۷	۳۴۸۱۳۸۱
۸۹	۸۶	۱۵۲	۳۲۷ ۱۳۸۲
۲۳	۵۰	۷۱	۱۴۴۱۳۸۵
۱۹	۷۳	۱۲۱	۲۱۳۱۳۸۶
۴	۳۵	۹۶	۱۳۵۱۳۸۷
۴	۳۵	۹۶	۱۳۵۱۳۸۸
۲۸۵	۱۳۰	۱۴۸	۵۶۳۱۳۸۹
...۱۳۹۰
♦♦♦	♦♦♦	♦♦♦	♦♦♦استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی.....
...بوکسیت.....
♦♦♦	♦♦♦	♦♦♦	♦♦♦استخراج سنگ ، شن و ماسه.....
...شن و ماسه.....
♦♦♦	♦♦♦	♦♦♦	♦♦♦سنگ تزئینی.....
...سنگ لاشه.....
♦♦♦	♦♦♦	♦♦♦	♦♦♦سنگ آهک.....
...سنگ گچ.....
♦♦♦	♦♦♦	♦♦♦	♦♦♦استخراج مواد معدنی و شیمیایی.....
...سولفات استرونیسم.....
♦♦♦	♦♦♦	♦♦♦	♦♦♦استخراج نمک.....
...سایر فعالیتها.....

مأخذ - مرکز آمار ایران .

سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد - ۱۳۹۰ _____ ۵- معدن

۴-۵- مقدار و ارزش تولید مواد معدنی معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

ارزش (هزار ریال)		مقدار		فعالیت
۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	
...	۳۰۴۸۸۵۰۰۰+	...	۳۰۴۸۸۵	جمع
+++	.	+++	.	استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی.....
...	۲۳۴۰۰۰۰	...	۲۳۴۰	بوکسیت(مترمکعب).....
+++	۳۰۲۳۵۰۰۰۰	+++	۳۰۲۳۵۰	استخراج سنگ ، شن و ماسه.....
...	۲۲۶۲۸۷۰۰۰	...	۲۲۶۲۸۷	شن و ماسه(مترمکعب).....
+++	۳۳۵۰۰۰۰	+++	۳۳۵۰	سنگ تزئینی(تن).....
...	۴۳۴۴۹۰۰۰۰	...	۴۳۴۴۹	سنگ لاشه(تن).....
+++	۲۲۶۷۳۰۰۰۰	+++	۲۲۶۷۳	سنگ آهک(تن).....
...	۶۵۹۰۰۰۰	...	۶۵۹۰	سنگ گچ(تن).....
+++	.	+++	.	استخراج مواد معدنی شیمیایی و.....
...	سولفات استروونسیم.....
+++	۱۹۵۰۰۰	+++	۱۹۵	استخراج نمک(تن).....
...	سایر فعالیتها.....

مأخذ - مرکز آمار ایران .

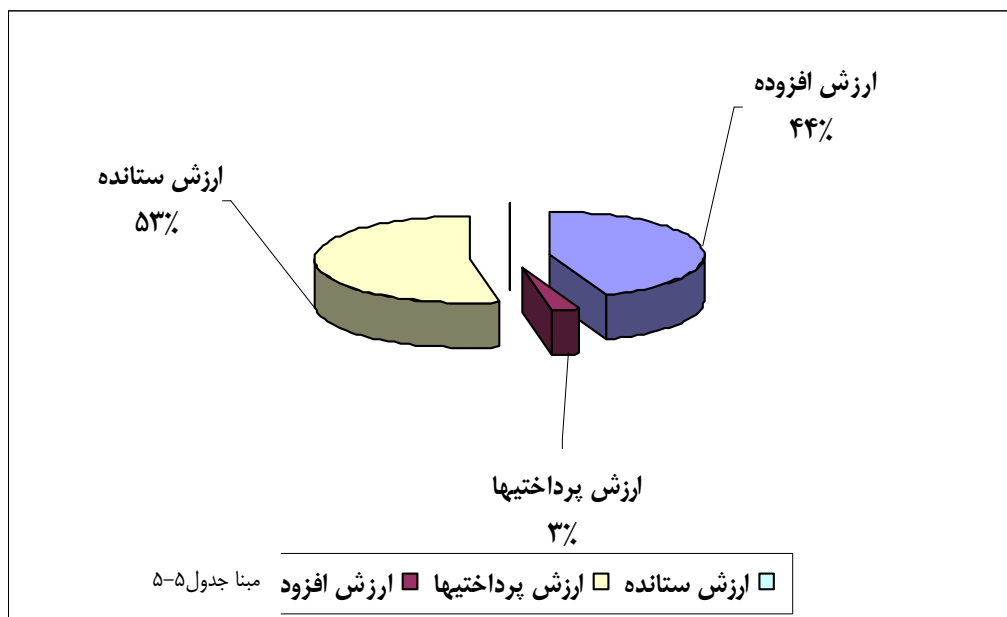
۵- معدن _____ سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد- ۱۳۹۰

۵-۵- ارزش افزوده و ارزش پرداختیها و دریافتیهای معادن درحال بهره برداری برحسب فعالیت: (سال ۱۳۸۹)
(هزار ریال)

دریافتیها (ستانده ها)	پرداختیها (داده ها)	ارزش افزوده	فعالیت
۳۰۴۸۸۵۰۰۰	۱۷۴۰۵۰۰۰	۲۵۱۹۰۹۰۰۰	جمع
.	+	+	استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی.....
۲۳۴۰۰۰۰	+	۲۳۲۵۰۰۰	بوکسیت(مترمکعب).....
۳۰۲۳۵۰۰۰	۱۷۴۰۵۰۰۰	۲۴۹۱۱۵۰۰۰	استخراج سنگ ، شن و ماسه.....
۲۲۶۲۱۷۰۰۰	۸۲۴۵۰۰۰	۱۷۷۶۹۰۰۰۰	شن و ماسه(مترمکعب).....
۳۳۵۰۰۰۰	.	۱۹۴۶۰۰۰	سنگ تزئینی(تن).....
۴۳۴۴۹۰۰۰	۶۳۹۵۰۰۰	۴۱۳۷۰۰۰۰	سنگ لاشه(تن).....
۲۲۶۷۳۰۰۰	۱۸۰۰۰۰	۲۲۰۵۴۰۰۰	سنگ آهک(تن).....
۶۵۹۰۰۰۰	۲۵۸۵۰۰۰	۶۰۵۴۰۰۰	سنگ گچ(تن).....
.	+	+	استخراج مواد معدنی شیمیایی و.....
.	+	+	سولفات استرونیسیم.....
۱۹۵۰۰۰	.	۴۶۹۰۰۰	استخراج نمک(تن).....
.	.	.	سایر فعالیتها.....

مأخذ - مرکز آمار ایران .

نمودار ۱-۵- ارزش افزوده، ارزش پرداختیها و ارزش ستانده معدن در حال بهره برداری
بر حسب فعالیت: سال ۱۳۸۹

۵- معدن _____ سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد - ۱۳۹۰

۶-۵- سرمایه گذاری معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت و نوع اموال سرمایه ای : (سال ۱۳۹۰)
(هزار ریال)

فعالیت	جمع	ماشین آلات ، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری	وسایل نقلیه
جمع
استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی
بوکسیت(مترمکعب)
استخراج سنگ ، شن و ماسه.....
شن و ماسه(مترمکعب)
سنگ تزئینی(تن)
سنگ لاشه(تن)
سنگ آهک(تن)
سنگ گچ(تن)
استخراج مواد معدنی شیمیایی و.....
سولفات استرونیسیم.....
استخراج نمک(تن)
سایر فعالیتها.....

سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد - ۱۳۹۰ _____ ۵- معدن

۶-۵- سرمایه گذاری معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت و نوع اموال سرمایه ای : (سال ۱۳۹۰) (دنباله)
(هزار ریال)

فعالیت	ساختمان و تاسیسات (بدون زمین)	راه اختصاصی	توسعه و اکتشاف	سایر
جمع	***	***	***	***
استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی...	***	***	***	***
بوکسیت (مترمکعب).....	***	***	***	***
استخراج سنگ ، شن و ماسه.....	***	***	***	***
شن و ماسه (مترمکعب).....	***	***	***	***
سنگ تزئینی (تن).....	***	***	***	***
سنگ لاشه (تن).....	***	***	***	***
سنگ آهک (تن).....	***	***	***	***
سنگ گچ (تن).....	***	***	***	***
استخراج مواد معدنی شیمیایی و.....	***	***	***	***
سولفات استرونیسیم.....	***	***	***	***
استخراج نمک (تن).....	***	***	***	***
سایر فعالیتها.....	***	***	***	***

مأخذ - مرکز آمار ایران .

۵- معدن _____ سالنامه آماری استان کهگیلویه و بویراحمد- ۱۳۹۰

۷-۵- مشخصات عمومی شرکتهای تعاونی معدنی فعال در پایان سال

سرمایه (هزار ریال)	شاغلان	عضو	تعداد	سال و شهرستان
۵۲۸۲۰	۶۱	۶۷	۹۱۳۷۰
۴۱۸۹۷۰	۱۳۹	۱۵۰	۱۸ ۱۳۷۵
۱۰۵۵۸۷۰	۱۹۳	۱۹۹	۲۵ ۱۳۸۱
۱۰۱۵۳۷۰	۲۰۷	۲۱۴	۲۷ ۱۳۸۲
۱۰۲۵۸۷۰	۲۱۵	۲۲۱	۲۸ ۱۳۸۳
۱۰۸۰۸۷۰	۲۱۸	۲۲۳	۲۸ ۱۳۸۴
۱۰۸۰۸۷۰	۲۱۸	۲۲۳	۲۸ ۱۳۸۵
۱۰۸۰۸۷۰	۲۱۸	۲۲۳	۲۸ ۱۳۸۶
۱۰۸۰۸۷۰	۲۱۸	۲۲۳	۲۸۱۳۸۷
۱۰۰۴۸۲۰	۱۹۹	۲۰۲	۲۵۱۳۸۸
۱۰۳۶۸۲۰	۲۲۷	۲۳۱	۲۸۱۳۸۹
۸۹۰۳۲۰	۱۶۹	۱۷۷	۲۰۱۳۹۰
۶۲۹۲۰	۶۳	۷۲	۹ بویراحمد
۶۴۷۴۰	۹۴	۹۳	۱۰ کهگیلویه
. گچساران
۱۸۰۰۰۰	۱۲	۱۲	۱ دنا
. بهمئی
. باشت
. چرام

(۱):دلیل کاهش نسبت به سال گذشته ، عدم اخذ تسهیلات بانکی، اختلاف اعضا و غیر فعال بودن ان ها می باشد.

مآخذ-اداره کل تعاون ، کار و رفاه اجتماعی استان . (ر.پ).